

‘Lez prixonier esclaiue de Nicopolit’. À propos d’un feuillet du manuscrit Épinal 59 (217)

Abstract:

În urma identificării într-un manuscris al bibliotecii municipale de la Épinal a unei scurte însemnări privitoare la recuperarea prizonierilor creștini (și în special francezi) după eșecul din 1396 de la Nicopole, autorul își propune să re-editeze, să dateze, să contextualizeze și să analizeze acest scurt fragment. De o importanță istoriografică redusă pentru studiul cruciadei de la Nicopole, micul fragment de 11 rânduri de la Épinal poate sluji totuși la o mai bună înțelegere a ecourilor pe care victoria lui Baiazid le-a avut în epocă. În fapt, el oferă indicii prețioase privind drumul propus celor care doreau să-i răscumpere pe prizonieri: „Pentru a ști dacă pot fi aflați cei care fură prinși în Ungaria în 1395... ..trebuie să se meargă la Veneția, iar de la Veneția la Modon, iar de la Modon la Negrepont, iar de la Negrepont la Serenesque, și de la Seremeque în Bulgaria. Și se cuvine a întreba în biserica Sfântului Dumitru, la prepozitul bisericii, despre numele prizonierilor robi care fură prinși în bătălia de la Nicopole, căci acela îi are pe toți în catastif. Adică toți cei care sunt în viață. Iar pe cei pe care nu-i veți afla acolo, să nu-i mai căutați în veci.” După corectarea primei ediții, publicată de François Bonnardot într-o notă de subsol a unui studiu (1876), autorul discută sensul expresiei „avoir en regeit”, propunând interpretarea ei prin verbul „a înregistra” și socotind că folosirea expresiei indică existența unui „registru” în care fuseseră trecute numele prizonierilor. Analizând apoi cuprinsul manuscrisului de la Épinal, autorul identifică trei tipuri de scriere diferite, dintre care două aparțin probabil aceluiași copist, care ar fi putut folosi două penițe diferite. În funcție de periodizarea tipurilor de scriere din manuscris și de citarea anului 1428 într-un text care a fost transcris de același copist ca și cel responsabil pentru transcrierea însemnării despre Nicopole, aceasta din urmă poate fi datată probabil după acest an. Se pare că anul greșit al bătăliei de la Nicopole (1395) este rezultatul unei contaminări cu o altă dată, notată într-un jurnal de pelerinaj, care precedă însemnarea, ceea ce poate fi invocat drept o posibilă legătură între cele două texte, dar și drept dovadă a faptului că însemnarea a fost copiată dintr-o altă colecție, adică dintr-un alt manuscris. Însemnarea originală, pierdută astăzi, ar fi anterioară anului 1428; datarea care se impune este sfârșitul secolului al XIV-lea, perioadă în care ea ar fi fost utilă celor plecați în căutarea cavalerilor luați prizonieri. Greșelile din manuscrisul de la Épinal se datorează atât unei lipse de interes pentru utilitatea textului, justificabilă la mai mult de 30 de ani de la data bătăliei de la Nicopole, cât și unor eventuale confuzii geografice. Urmând acest raționament, autorul a încercat să identifice mai multe greșeli de transcriere în textul itinerariului, concentrându-se mai ales asupra toponimului „Serenesque” sau „Seremeque”, o localitate misterioasă pe care copistul o situează în Bulgaria. După mai multe încercări, autorul propune identificarea acestei localități cu Salonicul, explicând astfel și prezența unei biserici dedicate sfântului Dumitru în textul însemnării.

Keywords: manuscrisul Épinal 59; prizonieri; Nicopole; jurnal de pelerinaj; „Serenesque” / „Seremeque”

